

KUNNIAAN LIITTYVÄ VÄKIVALTA TERVEYDENHUOLLOSSA

Kunniaan liittyvä väkivalta on kansanterveydellinen haaste, jolla on haitallisia vaikutuksia yksilön terveyteen ja hyvinvointiin

MITÄ ON KUNNIAAN LIITTYVÄ VÄKIVALTA?

Yhteisöllistä väkivaltaa, jonka taustalla on pyrkimys suojella tai palauttaa koettu kunnian tai maineen menetys. Se ei ole sidoksissa mihinkään tiettyyn uskontoon tai väestöryhmään, useimmiten sitä esiintyy kulttuureissa, jossa vallitsee tiukkoja sosiaalisia ja moraalisia arvoja ja normeja. Kunniaan liittyvään väkivaltaan saattaa johtaa tilanne, jossa epäillään henkilön rikkoneen näitä sääntöjä. Väkivallan tekoon tai sen tukemiseen osallistuu tavallisesti perheen lisäksi koko yhteisö. Kunniaan liittyvä väkivalta kohdistuu useimmiten naisiin ja tyttöihin, mutta myös miehet ja seksuaali- ja sukupuolivähemmistöön kuuluvat henkilöt voivat olla sen kohteena.

MITEN SE ILMENEE?

Kunniaan liittyvää väkivaltaa esiintyy monessa muodossa, mutta useimmiten se on henkistä väkivaltaa, kuten kontrollointia ja rajoittamista. Se voi myös olla fyysistä, seksuaalista, digitaalista tai taloudellista väkivaltaa. Myös avioliittoon pakottaminen sekä tyttöjen sukuelinten silpominen ovat osa kunniaan liittyvän väkivallan ilmenemistä. Eri väkivallan muotoja voi esiintyä samanaikaisesti.

MAHDOLLISIA VAROITUSMERKKEJÄ?

- Perheenjäsen tai muu sukulainen ei jätä potilasta hetkeksikään yksin
- Perheenjäsen tai muu sukulainen vastaa kysymyksiin potilaan puolesta eikä anna hänelle mahdollisuutta puhua vapaasti
- Potilaan hermostunut ja pelokas käytös, etenkin omaisen tai saattajan läsnä ollessa
- Potilas voi olla poikkeuksellisen apaattinen, masentunut tai itkuinen
- Keskustelussa tulee esille, että potilaalta on evätty mahdollisuus työn tekoon tai kouluttautumiseen
- Potilas ei saa tehdä itsenäisiä omaa terveyttään koskevia päätöksiä
- Potilas hakeutuu hoitoon usein samojen vammojen tai oireiden takia, selitykset oireista ja vammoista saattavat vaihdella
- Potilaalla on vammoja, jotka eivät vastaa potilaan kertomusta tai vamman mekanismia
- Hoitamatta jääneet terveysongelmat
- Perhe kieltäytyy terveydenhuollon suosituksista

TOIMI NÄIN:

- Luo turvallinen ja luottamuksellinen ilmapiiri
- Tilaa ammattitulkki, tulkkina ei käytetä potilaan omaisia tai saattajia
- Keskustele potilaan kanssa ilman läsnäolijoita
- Kysy väkivallasta, käytä avoimia kysymyksiä (mitä, miten, milloin)
- Täytä potilaan kanssa lähisuhdeväkivallan suodatin –ja kartoituslomake
- Täytä potilaan kanssa MARAK –riskinarviointilomake ja ohjaa tarvittaessa MARAK –työryhmän piiriin
- Dokumentoi tarkasti potilaan kertomus sekä mahdolliset vammat ja oireet
- Pyydä neuvoa ja konsultoi kunniaan liittyvään väkivaltaan perehtyneitä ammattilaisia
- Tarjoa potilaalle tietoa tukipalveluista ja varmista, että jatkoapuprosessi lähtee liikkeelle: ota yhteyttä potilaan luvalla (tai hänen kanssaan) tukipalveluja tarjoaviin tahoihin, kuten turvakotiin tai kriisikeskukseen
- Mikäli potilas tarvitsee välitöntä turvaa, konsultoi sosiaalityöntekijää sekä poliisia ja järjestä potilaalle paikka turvakodista: varmista, että hän pääsee sinne turvallisesti

TUKEA JA NEUVOA:

- Nollalinja: 0800-005 005
- Rikosuhripäivystys 116 006
- Monika-naiset liitto: 0800- 05058 www.monikanaiset.fi/kriisikeskus-monika
- Loisto settlementti ry: Sопu-työ: +358 10 508 8830 www.soputila.fi
- Didar: Settlementti Tampere: www.didar.fi
- Ensi- ja turvakotien liitto: www.ensijaturvakotienliitto.fi
- Ihmisoikeusliitto: www.ihmisoikeusliitto.fi
- Romano Missio ry: www.romanomissio.fi/yhteystiedot
- Turvakotien yhteystietoja: www.nollalinja.fi/turvakoti/turvakotien-yhteystiedot
- Ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmä (pakkoavioliitto): 029 54 63 177
www.ihmiskauppa.fi/auttamisjarjestelma

LISÄTIETOA: [Kunniaan liittyvä väkivalta – THL](#)

TURKU AMK

Tehty yhteistyössä THL:n kanssa